

Το καλοκαίρι του 1981, λίγους μήνες πριν από τις κοινοβουλευτικές εκλογές, οι Αθηναίοι άρχισαν να ακούνε για κάποιο «νέφος». Δεν επρόκειτο για ένα σύννεφο του αείποτε λαμπρού αττικού ουρανού, αλλά μια πρωτόγνωρη πηγή μόλυνσης, η οποία, όπως προειδοποιούσε μια ελάχιστη μειοψηφία ειδικών, θα απέβαινε επικίνδυνη για την δημόσια υγεία. Βέβαια, το φαινόμενο αυτό που άρχιζε να εγκαθίσταται πάνω από το λεκανοπέδιο, είχε αποτυπωθεί σε φωτογραφίες ήδη δύο δεκαετίες ενωρίτερα από το Γραφείο Δοξιάδη. Ούτε τότε είχε συγκινηθεί κανείς, ούτε το 1981 συνειδητοποιούνταν ο κίνδυνος, έως ότου η όξυνση του προβλήματος επέβαλε τον περίφημο δακτύλιο με τα μονά - ζυγά. Χρειάστηκαν βέβαια αρκετά χρόνια, καθώς και διαρκής αστυνόμευση για να αποδεχθούν οι Αθηναίοι την αναγκαιότητα του μέτρου. Άλλωστε αποτελεί κοινό τόπο η διαπίστωση ότι οι πολίτες και ακόμη περισσότερο οι πολιτικοί κωφεύουν στις προειδοποιήσεις των ειδικών για τις επερχόμενες απειλές εναντίον του περιβάλλοντος για διάφορους λόγους, όπως άγνοια, αντίδραση, κοντόφθαλμες και ιδιοτελείς επιδιώξεις, ψηφοθηρία, κλπ. Αυτή η απώθηση δεν παρατηρείται μόνο παρ' ημίν. Πρόσφατα έγινε γνωστό ότι ο

Μικροσωματίδια και... μικροενημέρωση

του **ΓΙΑΝΝΗ Μ. ΜΙΧΑΗΛ***

Ταϊλανδός Σμιτ Τουμσαρόχ, Διευθυντής της Μετεωρολογικής Υπηρεσίας της πατρίδας του, προειδοποίησε πριν από 7 χρόνια για τον κίνδυνο ενός τσουνάμι και πρότεινε την εγκατάσταση ενός έγκαιρου προειδοποιητικού συστήματος στις νότιες περιοχές της χώρας, οι οποίες έμελλε πρόσφατα να πληγούν με τις γνωστές εκatóμβες θυμάτων. Τότε τον πήραν για τρελό και τον μετέθεσαν στο λεγόμενο δημοσιούπαλληλικό «ψυγείο». Τώρα έσπευσαν εν μετανοία να τον αποψύξουν, να τον τιμήσουν και να τον αποκαταστήσουν, ευτυχώς εν ζωή και όχι όπως συμβαίνει συχνά μετά θάνατον.

Και έπεται συνέχεια.

Στις 16 Φεβρουαρίου 2005, τέθηκε σε ισχύ στην Ελλάδα όπως και σε πολλές χώρες του κόσμου το Πρωτόκολλο του Κιότο, το οποίο μεταξύ των άλλων θέτει συγκεκριμένα απαγορευτικά όρια στις εκπομπές του διοξειδίου του άνθρακα.

Η Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς τόνισε τη μεγάλη σημασία αυτής της ημέρας με την έκδοση του τόμου «Αειφορία - Ενέργεια και μεταφορές», στην οποία παρουσιάζονται σφαιρικά όλοι οι γενεσιουργοί παράγοντες της απειλής για το περιβάλλον από τις μεταφορές και την κυκλοφορία των αυτοκινήτων, δεδομένου ότι αυτά διεκδικούν τη μερίδα του λέοντος στην παραγωγή των σχετικών ρύπων.

Για το πλατύ κοινό η έννοια «Πρωτόκολλο του Κιότο» παραμένει άγνωστη, όπως άγνωστες παραμένουν και οι επηρεαζόμενες σοβαρότατες πολιτικές και οικονομικές συνέπειες για την Ελλάδα. Η πολιτική ηγεσία γενικότερα και οι αρμόδιοι ειδικότερα, δεν έχουν στερήσει να οργανώσουν μια εκστρατεία ενημέρωσης. Επιδίδονται συνήθως σε γενικόλογες εξαγγελίες και σε ανούσια ευχολόγια. Έτσι σε όχι μακρύ χρονικό διάστημα, η κοινή γνώμη θα εκπλαγεί

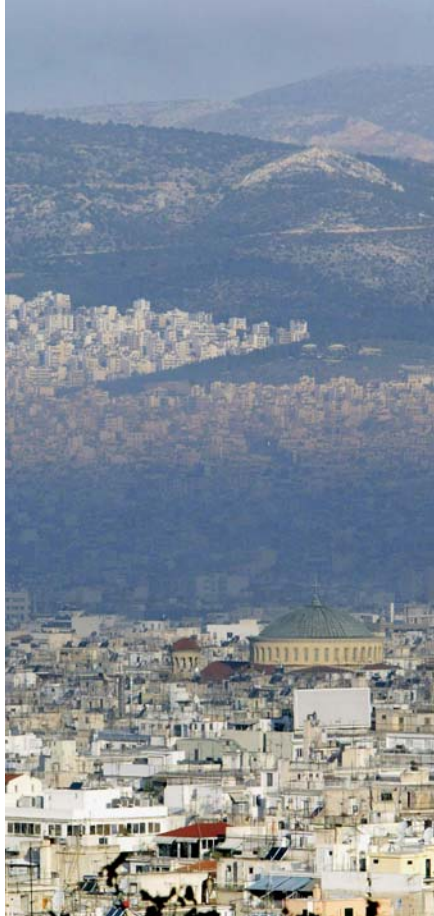
* Αρχιτέκτων - Πολεοδόμος, ΓΓ Ελληνικής Αρχιτεκτονικής Εταιρείας

για τα υψηλά πρόστιμα, που θα κληθεί να καταβάλει η Ελλάδα, (δηλαδή ο Έλληνας φορολογούμενος), λόγω υπέρβασης των επιτρεπτών ορίων, εφόσον η Ελλάδα θα είναι υποχρεωμένη να «αγοράζει» τις υπερβαίνουσες ποσότητες κάθε χρόνο από άλλες χώρες, που διαθέτουν υπόλοιπα. Ας μην ξεχνάμε και τα διάφορα πρόστιμα που βαρύνουν την Ελλάδα όπως π.χ. από την ανεπίτρεπτη λειτουργία της περιβόητης χωματερής του Κουρουπητού στην Κρήτη. Δηλαδή ύστερα από απραξία ετών, τώρα στις ποικίλες οικολογικές και υγειονομικές υποβαθμίσεις έρχονται να προστεθούν και διαρκείς οικονομικές επιβαρύνσεις. Αναμφισβήτητα, με την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου του Κιότο, γίνεται ένα πρώτο βήμα για την αντιμετώπιση των κλιματολογικών κινδύνων. Σχετικά, ας αναφερθεί και μια θετική εξέλιξη. Οι Ευρωπαίοι αντιλαμβάνονται εκ των πραγμάτων ότι η παντοδυναμία του αυτοκινήτου, η ανεξέλεγκτη χρήση του ή η χρησιμοποίηση ρυπογόνων καυσίμων ανήκουν στο παρελθόν. Έτσι στο Λονδίνο, στο Όσλο ή στη Σιγκαπούρη, η επιβολή διοδίων στα κέντρα των πόλεων ελάφρυνε και επιτάχυνε την κυκλοφορία με παράλληλη σοβαρή μείωση των εκπομπών των καυσαερίων. Τα παραδείγματα αυτά αρχίζουν δειλά δειλά να γίνονται γνωστά και ελκυστικά σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις. Για πόσα χρόνια στην Ελλάδα θα καθυστερεί η παραδοχή αυτών των αληθειών σχετικά με το αυτοκίνητο;

Τα μικροσωματίδια

Τον τελευταίο καιρό άρχισε να ακούγεται μια πρωτόγνωρη απειλή για το περιβάλλον: το μικροσωματίδια ή τα αιωρούμενα σωματίδια από το «υδρογονοσωματιδιακό νέφος». Γι' αυτά ευθύνονται οι κεντρικές θερμάνσεις, η βιομηχανία, τα τσιγάρα, κυρίως όμως οι εξατμίσεις των αυτοκινήτων και η φθορά των ελαστικών τους στους δρόμους. Συμβάλλουν βέβαια και οι οποιεσδήποτε χωματουργικές εργασίες (π.χ. η κατασκευή των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων), καθώς και η περιδίνηση της σκόνης του εδάφους ή των δωματίων από τους ανέμους.

Για τη βλαβερή επίδραση των μικροσωματιδίων στην ανθρώπινη υγεία δεν χωρούν αμφιβολίες, δε συλλαμβάνονται στη ρινική κοιλότητα και εισχωρούν βαθιά στις κυψέλες των πνευμόνων, απ' όπου όχι μόνο δεν αποβάλλονται

ούτε εξουδετερώνονται αλλά μεταπηδούν στο αίμα. Διακεκριμένοι ειδικοί επιστήμονες τονίζουν διαρκώς τους άμεσους κινδύνους από τα μικροσωματίδια για την υγεία και προειδοποιούν για την υποβάθμιση των κινδύνων, με αποτέλεσμα να καθυστερεί τη συνειδητοποίησή τους από τους -σήμερα ανίδεους- πολίτες. Έτσι τα μικροσωματίδια αποδεδειγμένως προκαλούν συνεχώς και περισσότερες πνευμονικές, αγγειοκαρδιακές και κυκλοφοριακές παθήσεις. Αντίθετα από τους αφηρημένους κινδύνους από την αλλαγή του κλίματος και τα φαινόμενα του θερμοκηπίου, στα μικροσωματίδια χρεώνονται συγκεκριμένες ασθένειες: οξεία καρδιοπάθεια, άσθμα, βρογχίτιδα, καρκίνος, αλλεργία, μεταιδόμενα νοσήματα (ελονοσία), αύξηση ερυθρών αιμοσφαιρίων και χοληστερόλης, θρομβώσεις κ.ά.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ήδη από το 1996 εκδώσει τη σχετική Οδηγία για την ποιότητα του αέρα και καθορίζει τα επιτρεπτά όρια της επιβάρυνσης από τα μικροσωματίδια. Πλην όμως μόλις τώρα αρχίζει να ενημερώνεται το κοινω-

νικό σύνολο για τις επερχόμενες βλάβες, οι οποίες πλήττουν ιδιαίτερα τα μικρά παιδιά και τους αναπήρους σε καρτοσάκια, εφόσον κινούνται σε χαμηλό επίπεδο και επομένως βρίσκονται πιο κοντά στις εξατμίσεις των αυτοκινήτων, από τις οποίες εκπέμπονται 30 έως 70% των μικροσωματιδίων. Γερμανικές στατιστικές δείχνουν ότι τα μικροσωματίδια στερούν σήμερα κατά μέσο όρο 10 μήνες από τη ζωή κάθε Γερμανού.

Είναι παρήγορο ότι σήμερα στη συζήτηση γύρω από την απειλή των μικροσωματιδίων, δεν αντιπαραβάλλονται διεθνώς, όπως στο παρελθόν από την πλευρά της βιομηχανίας, οι απειλές της ανεργίας και της φυγής των επιχειρήσεων προς άλλες χώρες. Ίσως αυτό είναι ένα προμήνυμα μιας γενικότερης κοινωνικής και πολιτικοκομματικής συναίνεσης. Όλα δείχνουν ότι η κοινή γνώμη αρχίζει να αντιλαμβάνεται τους κινδύνους και να καθίσταται ώριμη να αποδεχθεί τα απαραίτητα αντίδοτα. Από τις οικολογικές αντιδράσεις η εξέλιξη στρέφεται προς τις οικολογικές πολιτικές. Ασφαλώς δεν θα έρθει αύριο η συντέλεια του κόσμου. Όσο αποπροσανατολιστική είναι η υποβάθμιση των προβλημάτων, άλλο τόσο αναποτελεσματική τυγχάνει και η υπερβολική δραματοποίησή τους. Πριν όμως από τη μελέτη, τη λήψη και την εφαρμογή των όποιων μέτρων κρίνεται απαραίτητη η συστηματική εκστρατεία για την ενημέρωση της κοινής γνώμης και συνειδητοποίηση των προβλημάτων. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε μερικά κράτη συζητείται και η συνταγματική κατοχύρωση των ληπτέων μέτρων. Οι επιταγές του ελληνικού συνταγματικού χάρτη, καθώς και η εποικοδομητική νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, προσφέρουν όλα τα εχέγγυα για την αντιμετώπιση των εν λόγω προβλημάτων, αρχής βεβαίως γενομένης με την προετοιμασία της κοινωνικής συνεργίας από την πολιτική βούληση και τη διοικητική πρακτική. Συνάμα δεν πρέπει να παραβλέπεται και η Σύμβαση του Άαρχους, το οποίο επιτάσσει την πρόσβαση των πολιτών στην πληροφόρηση για τα περιβαλλοντικά προβλήματα. Και εδώ η Ελλάδα καθυστερεί ανεξήγητα: η Σύμβαση δεν έχει κυρωθεί ακόμα από τη Βουλή. ■

ΑΔΙΑΤΑΡΑΚΤΗ

χωρίς ρύπους και σκόνη

διαμαντοκοπή, ειδικές κοπές

Τηλ.: 2109951641-3

X. ΚΟΚΚΙΝΟΣ
ΔΙΠΛΩΜ. ΠΟΛ. ΜΗΧ. Ε.Μ.Π.

Νέα δόμηση και προστασία των ιστορικών συνόλων

ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΎΔΡΑΣ

της ΕΛΕΝΗΣ ΜΑΪΣΤΡΟΥ*

Η νέα δόμηση που εντάσσεται στα ιστορικά σύνολα, όταν σέβεται τις διαμορφωμένες δομές και μορφές του χώρου και διαθέτει αντίστοιχες με τα παλαιά κελύφη ποιότητες, εμπλουτίζει τον τόπο και συμβάλλει στη συνέχιση της ιστορικής του εξέλιξης.

Τι ακριβώς σημαίνει σεβασμός του δομημένου περιβάλλοντος και κατά πόσο επιτυγχάνεται μέσα από ειδικούς μορφολογικούς περιορισμούς, έχει συζητηθεί αρκετά τα τελευταία χρόνια. Δεν έχει γίνει, όμως, επαρκώς αντιληπτό ότι το κύριο ζήτημα για μία συμβατή με το περιβάλλον νέα δόμηση είναι η θέσπιση κατάλληλων συντελεστών δόμησης και πολεοδομι-

παιτείται η σύνταξη Ρυθμιστικών και Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων και στη συνέχεια η εξειδίκευσή τους μέσω ειδικών Πολεοδομικών Μελετών. Η διαδικασία αυτή ορίζεται ρητά ως απαραίτητη για την προστασία των ιστορικών συνόλων τόσο σε διεθνή θεωρητικά κείμενα όσο και στην ελληνική νομοθεσία όχι μόνον του υπουργείου Χωροταξίας και Πολεοδομικού Σχεδια-

και της διαμορφωμένης δομής και εικόνας του οικισμού.

Τα περιμετρικά όρια δόμησης του οικισμού είναι ασαφή και αποφασίζονται κατά περίπτωση ενώ δεν έχει θεσμοθετηθεί Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου, περιμετρικά των ορίων του οικισμού η οποία να θέτει ειδικούς περιορισμούς χρήσεων και δόμησης.

Παρά την προ 20ετίας περίπου σύνταξη κτηματολογίου, η μη ολοκλήρωση των διαδικασιών αποδοχής του και η έλλειψη εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου συντείνει στην καταπάτηση δημόσιων και δημοτικών εκτάσεων και στη μετατροπή τους σε οικόπεδα. Ακόμη και τα χαρακτηριστικά διαβατικά του οικισμού, ιδιωτικοποιούνται και καταστρέφονται.

Ο ισχύων συντελεστής δόμησης είναι ίδιος τόσο στις πυκνοκατοικημένες όσο και στις αραιοδομημένες ή αδόμητες εκτάσεις του οικισμού.

Η ανακατασκευή κτισμάτων που πραγματοποιείται βάσει τεκμηρίων με υπέρβαση του ισχύοντος συντελεστή, θέτει ερωτήματα ως

κών κανόνων, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η ισορροπία του νέου όγκου στην κλίμακα του περιβάλλοντος και να προκύπτουν κατ' αναλογία με τα παραδοσιακά πρότυπα, η σχέση κτισμένου και άκτιστου, ο τρόπος που το κτίριο πατά στο έδαφος, καθώς και η «πέμπτη» όψη του. Δεν έχει γίνει επίσης αντιληπτό ότι ο καθορισμός των «ορίων» εντός των οποίων επιτρέπεται η δόμηση στους παραδοσιακούς οικισμούς αποτελεί κύριο ζήτημα για τη διατήρηση της συνολικής τους εικόνας και της σχέσης που έχουν αναπτύξει διαχρονικά με το φυσικό περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύχθηκαν.

Για τη θέσπιση ειδικού πολεοδομικού νομοθετικού πλαισίου και συγκεκριμένων πολεοδομικών ρυθμίσεων που θα εξασφαλίσουν την ισορροπία μεταξύ προστασίας και ανάπτυξης, α-

σμού, αλλά και του υπουργείου Πολιτισμού.

Πόσο, όμως, πραγματοποιούνται τα παραπάνω και πόσο νομοθετούνται οι προτάσεις που διαμορφώνονται μέσα από τη διαδικασία του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού;

Το παράδειγμα της Ύδρας, αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση ιστορικού οικισμού που προστατεύεται μέσα από την ειδική νομοθεσία του υπουργείου Πολιτισμού, αλλά αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα αλλοιώσεων που οφείλονται στην έλλειψη ενός ειδικού νομοθετικού πλαισίου προστασίας που θα όφειλε να έχει προκύψει μέσα από το Γενικό Πολεοδομικό και την ειδική Πολεοδομική Μελέτη που έχουν συνταχθεί για την περιοχή. Ως αποτέλεσμα, βραχύωδεις λόφοι μέσα στον οικισμό περιφράσσονται και στη συνέχεια αιτείται η οικοδόμησή τους, με αποτέλεσμα τη συνεχή αλλοίωση της σχέσης φυσικού και δομημένου χώρου

προς την αυθεντικότητα των προσκομιζόμενων στοιχείων και ως προς την ορθότητα με την οποία ερμηνεύονται τα διατηρούμενα τεκμήρια.

Η φυσιογνωμία αλλά και η τυπολογία των ιστορικών κτιρίων αλλοιώνεται σημαντικά, λόγω νέων άστοχων παρεμβάσεων που πραγματοποιούνται άλλοτε σύμφωνα με την εκδοθείσα άδεια και άλλοτε καθ' υπέρβασή της.

Έστω και αργά, οι αρμόδιοι φορείς θα πρέπει να ασχοληθούν σοβαρά με τα προβλήματα της Ύδρας και να έχουν την τόλμη να θεσπίσουν τις απαραίτητες νομοθετικές ρυθμίσεις που εκκρεμούν έστω και αν θίγονται ιδιωτικά συμφέροντα. Η σημαντική ιστορική και αρχιτεκτονική αξία του οικισμού, απαιτεί ιδιαίτερη μεταχείριση και πειθαρχηση των οικονομικών συμφερόντων στις επιταγές της πολυσυζητημένης βιώσιμης ανάπτυξης.

* Αρχιτέκτων, αν. καθηγήτρια ΕΜΠ